

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА"
для студентів напряму підготовки
6.030501 "Економічна теорія"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри політичної економії.
Протокол № 9 від 26.02.2013 р.

Укладачі: Попов О. Є.
Кліменко О. М.
Мащенко М. А.
Даниленко С. В.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Соціальна економіка" для студентів напряму підготовки 6.030501 "Економічна теорія" денної форми навчання / укл. О. Є. Попов, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 40 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і практичних занять, матеріал щодо закріплення знань (індивідуальне навчально-дослідне завдання, самостійну роботу, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

Навчальна дисципліна "Соціальна економіка" є систематизованим викладенням накопичених людством знань щодо матеріальних умов і чинників соціального розвитку людини і суспільства, їх ролі і значення для сучасних трансформацій соціуму як на національному, так і на глобальному рівнях.

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів цілісного світогляду і навичок системного мислення щодо соціоекономічного функціонування суспільства, яке все більше спрямовується на створення умов для розвитку і самореалізації особистостей у швидкоплинних трансформаційних змінах глобального характеру.

Соціальна економіка як наука вивчає закони і закономірності громадянського співробітництва, досягнення соціального консенсусу, пошуку соціального компромісу з метою досягнення загального добробуту в складному й суперечливому світі.

Завданнями навчальної дисципліни "Соціальна економіка" є: по-перше, на основі вже отриманих загальних знань у галузі економічних відносин, доповнення і поглиблення їх за рахунок вивчення і розуміння органічних зв'язків і залежностей з політичними, соціокультурними, моральними, етичними, психологічними й іншими аспектами життєдіяльності людини. При цьому пріоритет належить людині як особистості, що формується в складному, динамічному, суперечливому навколишньому середовищі. Мова йде про гуманізацію, "оприлюднювання" економічних відносин;

по-друге, навчальна дисципліна показує, на які орієнтири варто настроюватися суб'єкту економіки в умовах зміни економічних відносин, формування ринкових зв'язків і залежностей;

по-третє, навчальна дисципліна безпосередньо пов'язана з формуванням нової парадигми в економічній теорії – плюралізмом методологій у вивченні соціально-економічної реальності. Це дає можливість надати більш глибоку оцінку і переоцінити конкретні економічні проблеми через призму розгорнутої філософської і соціологічної думки.

Предметом навчальної дисципліни "Соціальна економіка" є економічні відносини в їх системній залежності й обумовленості із соціальними, політичними, етнічними, релігійними, антропологічними елементами, які у цілому зумовлюють зростання добробуту людини. При такому підході основною, відмітною рисою предмета є соціальна складова економіки.

Структуру навчальної дисципліни "Соціальна економіка" наведено у табл. 1.

Структура програми навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни: підготовка бакалаврів	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних до ECTS – 4: у тому числі: змістовних модулів – 1; самостійна робота; індивідуальне навчально-дослідне завдання	Шифр та назва галузі знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Вибіркова. Рік підготовки: 3. Семестр: 5
Кількість годин: усього – 144	Назва напрямку підготовки: 6.030501 "Економічна теорія"	Лекції: кількість годин – 34. Практичні (семінарські): кількість годин – 34. Самостійна робота: кількість годин – 56. Індивідуальна робота: кількість годин – 20
Кількість тижнів викладання дисципліни: 17. Кількість годин на тиждень – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: ПМК

Навчальна дисципліна "Соціальна економіка" є важливою вибірковою дисципліною, яка викладається при підготовці бакалаврів. Основу при її викладанні складають лекційні заняття. Крім лекцій передбачаються практичні заняття для детального обговорення та розв'язання найважливіших проблем соціальної економіки.

Також велике значення в процесі вивчення і закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи процесу навчання.

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Теоретичною базою вивчення навчальної дисципліни "Соціальна економіка" є попередні навчальні дисципліни: "Політична економія", "Мікроекономіка", "Макроекономіка", "Соціологія". Також з метою найкращого засвоєння матеріалу студенти повинні до початку викладання навчальної дисципліни опанувати знання і навички в галузі економічної політики, цивільного права, сучасних економічних систем, державного регулювання економіки.

Ступінь опанування компетентностями визначається за допомогою Національної рамки кваліфікації. Опис кваліфікаційного рівня студентів щодо вивчення дисципліни "Соціальна економіка" наведено далі:

знання:

категорії "соціальна економіка", "соціальна сфера", "соціалізація", "гуманізація", необхідні для уявлення про соціальний статус економіки, а також для розуміння соціальних і економічних явищ навколишнього світу;

закономірності соціально-економічного поступу людства, який охоплює процеси взаємодії людини зі світом соціальної економіки, прояви соціально-економічної поведінки, вплив цього світу на саму людину;

структуру процесів взаємодії людського соціуму з навколишнім середовищем та з економікою як опосередкованою системою між природою і суспільством;

характер процесів формування соціальної ринкової економіки;

уміння:

аналізувати економічні процеси та явища і точки зору щодо їх впливу на соціальний розвиток людини і суспільства;

аналізувати соціальні проблеми функціонування й розвитку економіки;

осмислювати і давати всебічну характеристику основних соціально - економічних змін у сучасному суспільстві;

розкривати особливості впливу соціально-економічних перетворень на трансформаційні процеси;

оцінювати можливі позитивні й негативні наслідки реалізації прийнятих у соціоекономічній сфері рішень;

розробляти пропозиції щодо практичного використання соціо-економічних знань у цілеспрямованій соціоекономічній трансформації суспільства;

комунікація:

здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію;

автономність і відповідальність:

управління комплексними діями;

здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

При викладанні навчальної дисципліни "Соціальна економіка" основна увага приділяється досягненню синтезу теорії та практики, що сприяє підготовці компетентних спеціалістів. Перелік професійних компетентностей у розрізі тематики навчальної дисципліни наведено далі:

здатність використовувати методи дослідження при вивченні конкретних питань та розв'язанні практичних завдань соціальної економіки;

здатність виявляти особливості соціальної економіки в перехідних умовах;

спроможність давати характеристики економічному і соціокультурному типам розвитку суспільства;

здатність аналізувати вплив соціокультурних чинників економічного розвитку;

здатність доводити об'єктивну необхідність соціалізації економічного розвитку;

здатність давати оцінку інституційним основам координації соціальної економіки;

здатність аналізувати типи і моделі соціальної ринкової економіки;

здатність розкривати сутність соціальної ринкової економіки;

здатність оцінювати соціально-економічну структуру суспільства;

здатність оцінювати соціальну безпеку;

можливість визначати мотиваційні важелі щодо соціалізації економіки;

здатність визначати соціальні фактори економічного зростання;

здатність оцінювати суспільний сектор.

Дисципліна пов'язана з формуванням нової парадигми в економічній теорії – плюралізмом методологій у вивченні соціально-економічної реальності. Це сприяє розумінню конкретних економічних проблем через призму розгорнутої сучасної філософської та соціологічної думок.

Вивчення навчальної дисципліни відбувається із застосуванням таких активних методів навчання: установчі лекції, семінарські заняття, індивідуальні консультації, а також самостійна робота з рекомендованою літературою.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні навчальної дисципліни студент має ознайомитися з програмою дисципліни, її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Тематичний план навчальної дисципліни складається з двох модулів, кожен з яких об'єднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється в таких формах: лекційні та семінарські заняття, індивідуальна робота, самостійна робота студента. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена в табл. 3.

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на			
	лекції	семінарські заняття	самостійну роботу	індивідуальну роботу
1	2	3	4	5
Тема 1. Соціальна економіка як наука	2	2	6	2
Тема 2. Соціальна політика та соціальна сфера	2	2	4	2
Тема 3. Система суб'єктів соціальної економіки	2	2	6	2
Тема 4. Соціокультурні основи функціонування економіки	4	4	6	2
Тема 5. Механізм соціалізації економіки	4	4	6	2
Тема 6. Соціальна безпека	4	4	6	2
Тема 7. Роль мотивації господарської діяльності у процесі соціалізації економіки	4	4	6	2
Тема 8. Соціальні фактори економічного зростання	4	4	6	2
Тема 9. Механізм дії економіки суспільного сектору	4	4	6	2
Тема 10. Державне регулювання соціальної економіки	4	4	4	2
Всього годин	34	34	56	20

3. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Соціальна економіка як наука

1.1. Основні поняття й предмет дисципліни "Соціальна економіка".

Визначення предмета соціальної економіки. Принципи, мета, проблеми й завдання соціальної економіки. Соціальна держава й соціальний прогрес. Загальні риси держави з соціальною економікою. Взаємозв'язок соціальної економіки з іншими науками.

1.2. Основні моделі та функції соціальної економіки. Основні методи державного регулювання соціальної економіки. Специфіка соціально-економічних моделей. Критерії та характеристика сучасних соціально-економічних моделей. Специфічні та загальнонаукові функції соціальної економіки. Гносеологічна, організаційно-виховна, регулятивна й інформаційно-комунікаційна функції.

1.3. Особливості становлення соціальної економіки в Україні. Правові основи соціальної економіки. Особливості державного регулювання в Україні. Сучасне становище та проблеми вітчизняної соціально-економічної системи. Напрями формування соціальної економіки в Україні.

Тема 2. Соціальна політика та соціальна сфера

2.1. Соціальна політика держави. Сутність та основні завдання соціальної політики держави. Цілі і пріоритети соціальної політики. Соціальний захист населення та його складові частини. Взаємозв'язок податкової системи та соціальної політики. Дилема ефективності й справедливості. Принципи соціальної політики. Показники ефективності соціальної політики. Інструменти і методи державного регулювання для вироблення і реалізації соціальної політики. Оцінка соціально-економічної ситуації в Україні.

2.2. Економіка соціальної сфери. Поняття соціальної сфери. Основні галузі соціальної сфери та її взаємозв'язок із сферою матеріального виробництва. Розходження понять соціальної сфери та соціальної політики держави. Суперечності, які визначають розвиток соціальної сфери. Економічні особливості соціальної сфери.

Тема 3. Система суб'єктів соціальної економіки

3.1. Соціальна структура суспільства. Поняття соціальної структури. Соціальна група. Стратифікаційні підходи. Соціально-економічна стратифікація. Класи як основа соціальної структури суспільства. Соціальна мобільність. Соціальні спільності. Власність як основа соціальної структури суспільства.

3.2. Соціально-економічні критерії визначення середнього класу. Визначення середнього класу за різними критеріями, умови його створення. Роль середнього класу як основи стабільності держави. Основні ознаки належності до середнього класу.

3.3. Особливості розвитку соціальної структури України.

Основа соціальної структури сучасного українського суспільства. Соціально-економічна стратифікація сучасного українського суспільства. Тенденції розвитку середнього класу в Україні. Моніторинг середнього класу в Україні. Аналіз причин відмінностей середнього класу в Україні від середнього класу розвинутих держав. Напрями розвитку середнього класу в Україні.

Соціальна рівновага. Механізми регулятивних впливів у соціальній сфері: спонтанний і свідомий. Функції соціальної сфери, їх вплив на відтворення соціальних суб'єктів. Субординація і координація функцій соціальної сфери.

Тема 4. Соціокультурні основи функціонування економіки

4.1. Соціокультурний тип розвитку суспільства. Соціокультурний підхід до аналізу суспільства. Поняття соціокультури. Позитивні й негативні напрями та протиріччя соціокультури. Духовна і матеріальна культура. Духовне виробництво. Значення науково-технічного прогресу для розвитку соціокультури. Менталітет як одне з центральних понять соціокультурного підходу.

4.2. Соціокультурні чинники економічного розвитку. Сфери, що сприяють соціокультурному розвитку. Культурні цінності, норми, звичаї, етикет, традиції, мова, обряди, ритуали, церемонії, прихильності, табу, закони та їх вплив на суспільство. Релятивізм та етноцентризм як протилежні підходи до прийняття культури. Систематизація соціокультурних процесів. Сучасна соціокультурна ситуація в Україні.

Тема 5. Механізм соціалізації економіки

5.1. Соціалізація економіки. Сутність соціалізації економіки. Взаємозв'язок соціалізації та концепції стійкого розвитку. Компоненти процесу соціалізації економіки. Основні ознаки соціалізації економіки. Соціально-економічні передумови підвищення якості життя. Значення розвитку людських ресурсів та інвестиції в "людський капітал".

5.2. Методи та інструменти соціалізації економіки. Методи соціалізації економіки та їх взаємовідношення з механізмами розподілу та перерозподілу благ у суспільстві. Залежність соціалізації економіки від

доходів держави. Внутрішні закони розвитку соціальної сфери. Соціальна мобільність, закон соціального порівняння, закон динаміки соціальної активності. Соціальні стандарти і нормативи як показники соціального розвитку.

5.3. Розвиток інститутів соціалізації економіки. Становлення соціалізації економіки в Україні. Поняття інститутів соціалізації та інституційна структура суспільства. Потенційні можливості розвитку інститутів соціалізації в Україні. Негативні причини слабого розвитку соціалізації економіки України. Пріоритетні напрями економічної стратегії держави для української економіки. Реалізація економічної стратегії. Напрями реформ для прискорення процесу соціалізації в Україні. Підвищення якості вітчизняної освіти як потенціал розвитку науки, культури, духовності.

Тема 6. Соціальна безпека

6.1. Сутність соціальної безпеки держави. Поняття безпеки і небезпеки. Сучасна теорія безпеки. Джерела небезпеки. Економічна та соціальна безпеки. Сутність загрози, її трактування. Ознаки загроз. Джерела загроз. Суб'єкт особистої безпеки. Класифікація погроз безпеки людини. Національна безпека.

6.2. Рівень соціальної безпеки та його діагностика. Поняття рівня соціальної безпеки. Соціальні потреби – соціальні інтереси – система цілей соціально-економічної безпеки. Класифікація економічних інтересів. Критерії та показники соціальної безпеки. Порогові значення показників соціальної безпеки.

6.3. Сутність механізму забезпечення соціальної безпеки. Система забезпечення соціальної безпеки. Поняття механізму забезпечення соціальної безпеки. Структура механізму забезпечення соціальної безпеки. Його підсистеми, компоненти, рівні, вимоги для ефективного функціонування. Функції механізму забезпечення соціальної безпеки.

Тема 7. Роль мотивації господарської діяльності у процесі соціалізації економіки

7.1. Мотивація господарської діяльності. Дослідження сутності мотивації. Види мотивації. Економічна категорія "потреба". Фактори

мотивації. Взаємозв'язок потреб, стимулів, інтересів та мотивів. Мотивація та матеріальне стимулювання.

7.2. Мотивація й пріоритети споживчої поведінки. Поняття поведінки споживача. Теорії мотивації: змістовні та процесуальні. Фактори поведінки споживача. Засоби матеріальної мотивації. Поняття мотиваційного механізму. Мотивація ініціативної економічної діяльності.

7.3. Концепція людського капіталу. Людський капітал. Теорія людського капіталу. Неокласична модель ринку праці. Рентабельність людського капіталу. Складові людського капіталу. Процес накопичення людського капіталу. Показники оцінки людського капіталу. Рівень життя. Якість життя.

Тема 8. Соціальні фактори економічного зростання

8.1. Соціалізація трудових відносин. Сутність трудових відносин. Система соціально-трудова відносин. Соціальні фактори. Поняття соціального партнерства. Соціальна згода у суспільстві. Механізм соціального партнерства. Характеристика структури соціального партнерства. Напрями розвитку соціального партнерства.

8.2. Економічна динаміка та її соціальні і економічні фактори. Поняття економічного зростання та економічного розвитку. Економічна категорія "соціально-економічний розвиток". Передумови економічного зростання. Джерела економічного зростання. Економічні і соціальні фактори економічного зростання. Моделі економічного зростання. Сучасні проблеми економічного зростання та їх вплив на соціальний розвиток.

8.3. Соціально-економічна ефективність виробництва.

Екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання. Ендогенне та екзогенне економічне зростання. Економічна та соціальна ефективність виробництва. Показники економічного зростання. Фактори впливу на ефективність виробництва. Проблеми економічного зростання в Україні.

Тема 9. Механізм дії економіки суспільного сектору

9.1. Роль суспільного сектору в економіці. Сутність суспільного сектору. Роль суспільного сектору у моделі макроекономічного регулю-

вання. Елементи структури суспільного сектору економіки. Ефективність суспільного сектору. Теорія суспільного добробуту.

9.2. Оцінка масштабів суспільного сектору. Оцінка масштабів суспільного сектору: показники та методи. Доходи та витрати державного бюджету. Види бюджетного дефіциту та їх вплив на ефективність суспільного сектору.

9.3. Сутність теорії суспільного вибору. Економічна категорія "суспільний вибір". Сутність теорії суспільного вибору. Характеристика рівнів теорії суспільного сектору. Практична значущість теорії суспільного вибору.

Тема 10. Державне регулювання соціальної економіки

10.1. Сутність регулювання соціальної економіки. Значення категорій "управління", "регулювання", "планування". Поняття господарського механізму. Держава та її функції.

10.2. Необхідність державного регулювання соціальної економіки. Поняття "державне регулювання соціальної економіки". Об'єкти та суб'єкти державного регулювання соціальної економіки. Принципи державного регулювання економіки. Необхідність та можливості державного регулювання економіки. Фактори державного регулювання економіки. Методи державного регулювання економіки. Сутність антициклічної політики.

10.3. Механізм регулювання соціальної економіки. Поняття соціального механізму державного регулювання економіки. Структура соціального механізму регулювання економіки. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Характеристика елементів механізму регулювання соціальної економіки.

4. Плани лекцій

Тема 1. Соціальна економіка як наука

- 1.1. Основні поняття й предмет дисципліни "Соціальна економіка".
- 1.2. Основні моделі та функції соціальної економіки.
- 1.3. Особливості становлення соціальної економіки в Україні.

Література: [1; 4; 6; 12; 14; 28; 50; 53].

Тема 2. Соціальна політика та соціальна сфера

2.1. Соціальна політика держави.

2.2. Економіка соціальної сфери.

Література: [1; 3; 35; 47; 48].

Тема 3. Система суб'єктів соціальної економіки

3.1. Соціальна структура суспільства.

3.2. Соціально-економічні критерії визначення середнього класу.

3.3. Особливості розвитку соціальної структури України.

Література: [2; 3; 5; 23; 28; 29; 33; 46; 49].

Тема 4. Соціокультурні основи функціонування економіки

4.1. Соціокультурний тип розвитку суспільства.

4.2. Соціокультурні чинники економічного розвитку.

Література: [1; 3; 5; 6; 11; 16; 24; 31; 34; 37; 40; 52].

Тема 5. Механізм соціалізації економіки

5.1. Соціалізація економіки.

5.2. Методи та інструменти соціалізації економіки.

5.3. Розвиток інститутів соціалізації економіки. Становлення соціалізації економіки в Україні.

Література: [1; 4; 6; 7 – 9; 17; 31; 41].

Тема 6. Соціальна безпека

6.1. Сутність соціальної безпеки держави.

6.2. Рівень соціальної безпеки та його діагностика.

6.3. Сутність механізму забезпечення соціальної безпеки.

Література: [2 – 4; 25; 28; 48].

Тема 7. Роль мотивації господарської діяльності у процесі соціалізації економіки

7.1. Мотивація господарської діяльності.

7.2. Мотивація й пріоритети споживчої поведінки.

7.3. Концепція людського капіталу.

Література: [1; 3; 6; 11; 22; 23; 26].

Тема 8. Соціальні фактори економічного зростання

8.1. Соціалізація трудових відносин.

8.2. Економічна динаміка та її соціальні і економічні фактори.

8.3. Соціально-економічна ефективність виробництва.

Література: [5; 6; 10; 14; 18; 21; 24].

Тема 9. Механізм дії економіки суспільного сектору

9.1. Роль суспільного сектору в економіці.

9.2. Оцінка масштабів суспільного сектору.

9.3. Сутність теорії суспільного вибору.

Література: [2; 5; 6; 8; 14; 16; 18].

Тема 10. Державне регулювання соціальної економіки

10.1. Сутність регулювання соціальної економіки.

10.2. Необхідність державного регулювання соціальної економіки.

10.3. Механізм регулювання соціальної економіки.

Література: [2; 5; 6; 9; 11; 14; 18].

5. Плани практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуального завдання.

У процесі проведення семінарського заняття організується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення. Слід зазначити, що в межах навчальної дисципліни з метою досягнення ефекту системності знань семінарські заняття рекомендується проводити не за окремо взятими темами, а в цілому за змістовим модулем.

Перелік тем практичних занять наведено в табл. 4.

Перелік тем семінарських занять

Назва теми	Програмні запитання	Питання для дискусій	Кількість годин	Література
1	2	3	4	5
Тема 1. Соціальна економіка як наука	1. Соціальна економіка в історичному розвитку. 2. Соціальні функції економіки. 3. Економічне зростання в соціальній економіці	1. З якими суміжними науками зв'язок "Соціальної економіки" найбільш суттєвий? 2. У чому специфіка філософського й соціологічного погляду на економіку?	2	[1; 5; 6; 12; 14; 28; 50; 53]
Тема 2. Соціальна політика та соціальна сфера	1. Значення економічних факторів для розвитку соціальної сфери. 2. Соціальні суперечності економіки України та шляхи їх розв'язання. 3. Теорії мінімізації участі держави	1. У чому полягає роль соціальної економіки як основи формування суспільної системи нового типу? 2. Роль економічних інститутів у цьому процесі?	2	[1; 3; 35; 47; 48]
Тема 3. Система суб'єктів соціальної економіки	1. Людина в сучасних концепціях розвитку суспільства. 2. Сім'я і домогосподарство в соціоекономічній системі. 3. Економічний і соціальний підходи до моделі людини	1. Які заходи не обхідно здійснити в Україні для того, щоб наймані робітники склали основу середнього класу? 2. Які місце і роль культури та духовності в сучасних теоріях дослідження ролі людний в суспільному розвитку?	2	[2; 3; 5; 23; 28; 29; 33; 46; 49]
Тема 4. Соціокультурні основи функціонування економіки	1. Характерні риси основних соціокультурних типів (культурної ментальності). 2. Сфери, що сприяють відтворенню соціокультурного розвитку	1. Розкрийте сутність та зв'язок понять культура, менталітет, ментальність. 2. Обґрунтуйте роль вільного часу у розвитку особистості	4	[1; 4; 6; 7 – 9; 17; 31; 41]

Закінчення табл. 4

1	2	3	4	5
Тема 5. Механізм соціалізації економіки	1. Загальне співвідношення економіки й політики. 2. Соціальний захист населення як компонент соціальної політики. Складові соціального захисту населення. 3. Соціальні послуги: засади та принципи надання	1. Які проблеми ви бачите в проведенні економічної та соціальної політики в Україні?	4	[1; 4; 6; 15; 18; 19; 21; 22; 38; 43; 45; 51]
Тема 6. Соціальна безпека	1. Економічна свобода і економічна демократія як чинники соціоекономічного розвитку. 2. Економічна влада: зміст та форми реалізацій	1. Покажіть місце потреби в безпеці й захищеності у ієрархіях потреб різних вчених. 2. Роль економічної влади в суспільстві	4	[2; 3; 6; 25; 48; 54]
Тема 7. Роль мотивації господарської діяльності у процесі соціалізації економіки	1. Сутність мотивації та матеріального стимулювання. 2. Соціалізація економіки та роль мотивації	1. Назвіть проблеми мотиваційної політики у процесі соціалізації економіки. 2. Взаємозв'язок мотивації та матеріального стимулювання	4	[1; 5; 6; 7 – 9; 17; 31; 41]
Тема 8. Соціальні фактори економічного зростання	1. Економічне зростання: поняття та фактори. 2. Процес соціалізації економічного зростання	1. Назвіть проблеми соціалізації економічного зростання. 2. Рушійні сили економічного зростання та розвитку	4	[1; 5; 6; 10; 17; 31; 41]
Тема 9. Механізм дії економіки суспільного сектору	1. Роль суспільного сектору в ринковій економіці. 2. Масштаби й динаміка суспільного сектору. 3. Сутність теорії суспільного вибору	1. Охарактеризуйте суспільний сектор в економіці. 2. Протиріччя теорії суспільного вибору	4	[1; 5; 6; 7 – 11; 17; 31; 41]
Тема 10. Державне регулювання соціальної економіки	1. Сутність регулювання соціальної економіки. 2. Необхідність та можливості державного регулювання соціальної економіки. 3. Сутність механізму регулювання соціальної економіки	1. Державне регулювання соціальної економіки України. 2. Досвід інших країн щодо державного регулювання економіки	4	[1; 5; 6; 7 – 10; 17; 30; 40]

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

1) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації:

а) індивідуальні (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);

б) групові (розгляд типових прикладів-ситуацій),

2) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові (обговорення практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику).

3) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу у вигляді: індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань.

Обсяг ІНДЗ повинен становити в друкованому варіанті 10–15 сторінок (шрифт – 14; інтервал – 1,3, поля: ліве – 30 мм, інші – 20 мм.). При виконанні завдання необхідно дотримуватися нормативно встановлених правил оформлення тексту, таблиць, формул, розрахунків, схем, малюнків.

Виконувати роботу необхідно в такій послідовності:

1. Підібрати нормативний матеріал і літературу за заданою і погодженою з викладачем темою.

2. Скласти план і ознайомитися з літературою. План повинен складатися зі вступу і декількох основних питань, що розкривають зміст теми.

3. Написати текст відповідно до плану. Матеріал повинен бути викладений логічно і послідовно.

4. Оформити роботу. На титульному аркуші вказати тему, прізвище, ім'я, по батькові студента, курс, групу, на останній сторінці список використаної літератури і нормативних актів.

Під час підготовки завдань рекомендується використовувати матеріали, консультації і роз'яснення фахівців у галузі економіки. Написання рефератів повинне сприяти розвитку у студентів аналітичного мислення, вміння самостійно працювати з нормативно-правовими документами. Підготовка якісного індивідуального завдання є обов'язковою умовою отримання студентом позитивної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

6.1. Теми індивідуальних навчально-дослідних завдань

1. Історична тенденція економіки й сучасність.
2. Філософський і економіко-теоретичний погляди на економіку.
3. Економіка й суспільство в теорії структурно-функціонального аналізу (Т. Парсонс, Н. Смелзер).
4. Соціальна характеристика нового індустріального й постіндустріального суспільства (Дж. К. Гелбрейт, Дж. Белл, О. Тоффлер).
5. Історія виникнення соціального ринкового господарства.
6. Соціальні проблеми ринкової економічної моделі.
7. Соціальні проблеми адміністративної економічної моделі.
8. Трансформація відносин власності.
9. Економічна поведінка й владні відносини.
10. Сутність соціальної ринкової економіки. Еволюція економічних систем.
11. Соціальна економіка Г. Форда.
12. "Нормальна" економіка Соловйова В. С.
13. Довіра: соціальні чесноти й творення добробуту за творами Ф. Фукуями.
14. Роль культури в соціальному механізмі розвитку економіки.
15. Етика як форма економічної координації.
16. Релігія як форма економічної координації.
17. Справедливе суспільство: гуманістичний погляд Дж. К. Гелбрейта.
18. Тіньова економіка й економічні злочини.
19. Злочини й покарання: економічний підхід Г. Беккера.
20. Корупція в сучасному житті українського громадянина.
21. Діагностика рівня соціальної безпеки.
22. Роль держави та її функції в управлінні технологічним рівнем.
23. Середній клас: суть та соціально-економічні критерії його визначення.
24. Концепція сталого розвитку як основна теорія соціальної політики в умовах глобалізації.
25. Особливості формування економічного мислення у трансформаційних умовах.
26. Сутність технологічного рівня та його роль у становленні соціальної економіки.
27. Економічне мислення та неокласичний економічний аналіз.
28. Соціальні суперечності економіки України та шляхи їх розв'язання.
29. Науково-технічна революція, її блага й лиха.
30. Концепція ресурсозберігаючого виробництва та її елементи.
31. Соціально-економічна ефективність раціонального використання й охорони природи.

32. Стан показників добробуту й соціальних індикаторів в Україні.
33. Державне регулювання соціальної сфери.
34. Зміна ролі родини в процесі ринкових перетворень.
35. Соціально-трудова система в рамках підприємства.
36. Модель людини в основному плинні сучасної економічної думки: головні компоненти.
37. Скільки "коштує" людина?
38. Радянська економічна людина.
39. Ринок житла й реформування ЖКГ.
40. Сфера охорони здоров'я: пошук ефективних механізмів регулювання.
41. Система освіти й ефективність суспільного відтворення.
42. Мотивація господарської діяльності й типи раціональності.
43. Концепція людського капіталу.
44. Мотивація й пріоритети споживчої поведінки.

7. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною літературою, вивчення даної дисципліни на прикладі інших країн, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним студентам особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Перелік питань для самостійного опрацювання подано в табл. 5.

Таблиця 5

Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання (за модулями та темами)	Рекомендована література
1	2	3
Тема 1. Соціальна економіка як наука	1. Умови економічного зростання в соціальній економіці. 2. Система цілей соціально-економічного розвитку	[1; 5; 12; 14; 28; 50; 53]

1	2	3
Тема 2. Соціальна політика та соціальна сфера	1. Вплив соціокультурних чинників на розвиток людини. 2. Людина як мета функціонування соціуму, головна рушійна сила розвитку. 3. Саморозвиток людини	[1; 3; 35; 47; 48]
Тема 3. Система суб'єктів соціальної економіки	1. Історичні типи соціальної стратифікації. 2. Соціальна стратифікація радянського суспільства. 3. Формування середнього класу в Україні	[2; 3; 5; 23; 26; 33; 46; 49]
Тема 4. Соціокультурні основи функціонування економіки	1. Проблема суспільного вибору. 2. Неспроможність суспільного сектору	[1; 7 – 9; 17; 31; 41]
Тема 5. Механізм соціалізації економіки	1. Принципи формування сучасного цивілізованого суспільства. Елементи ринкової трансформації української економічної моделі	[1; 2; 5; 6; 11; 16; 24; 31; 34; 37; 40; 52]
Тема 6. Соціальна безпека	1. Роль і місце соціальної стабільності у забезпеченні національної безпеки. 2. Реальний стан відповідності показників соціальної безпеки України їхнім пороговим значенням. 3. Напрями державної діяльності з виявлення і убезпечення від загроз для соціальної сфери	[2; 3; 6; 25; 48]
Тема 7. Роль мотивації господарської діяльності у процесі соціалізації економіки	1. Методи мотивації. 2. Сутність матеріального стимулювання	[1; 2; 5; 8; 11; 16; 22; 31; 34; 37; 41; 52]
Тема 8. Соціальні фактори економічного зростання	1. Економічний розвиток. 2. Соціально-економічна ефективність	[1; 3; 7; 11; 16; 24; 31]
Тема 9. Механізм дії економіки суспільного сектору	1. Фактори, які впливають на суспільний вибір. 2. Напрямки удосконалення суспільного сектору	[4; 6; 11; 16; 24; 31; 34; 37; 40; 52]
Тема 10. Державне регулювання соціальної економіки	1. Досвід інших країн відносно державного регулювання соціальної економіки	[1; 2; 6; 11; 16; 24]

8. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Сформулюйте принципи соціальної економіки.
2. Перелічіть завдання соціальної економіки.
3. Поясніть роль економічного зростання в соціальній економіці.
4. Які цілі має соціально-економічний розвиток?
5. Розкрийте сутність концепції сталого розвитку суспільства.
6. Дайте визначення соціального ринкового господарства.
7. У чому полягають особливості сучасної взаємодії економіки й культури?
8. Поясніть, яким чином культура виконує функцію економічної координації?
9. Яким чином українська національна самобутність впливає на економічний розвиток?
10. Які моделі соціального ринкового господарства ви знаєте?
11. У чому полягають особливості української моделі соціального ринкового господарства?
12. Які функції в економіці виконує сучасна держава? Наведіть конкретні приклади й факти, які розкривають ці функції.
13. Сформулюйте напрями, за якими ведеться критика надмірного розвитку державної присутності в економіці.
14. Що означає політизація економіки?
15. Сформулюйте основну ідею теорії "фіаско ринку".
16. У чому зміст теорії "суспільного вибору"?
17. Розкрийте зміст категорій "корупція", "лобізм", "бюрократизм".
18. Які можливості існують у суспільства для протидії опортуністичній поведінці?
19. Що таке тіньова економіка?
20. Які масштаби тіньових явищ у сучасній Україні? Порівняйте їх з іншими країнами світу.
21. Що становить соціальний сектор в економіці і з яких елементів він складається?
22. Розкрийте зміст соціальних відносин у виробництві.
23. Які зміни відбулися в трудовій сфері при переході до ринкової економіки в Україні?
24. Визначить поняття соціальної інфраструктури економіки.
25. Перелічіть основні напрями підвищення ефективності галузей соціальної сфери.
26. Що таке рівень і якість життя, якими показників їх можна виміряти?
27. Які показники існують для виміру ступеня нерівності в доходах?

28. Де проходить "межа" бідності і яке вона має значення?
29. Дайте визначення "мотивації господарської діяльності"
30. Назвіть типи раціональності.
31. Що становить концепція людського капіталу?
32. Визначить пріоритети споживчої поведінки.
33. Наведіть соціальні фактори економічного зростання
34. Сутність соціалізації трудових відносин.
35. Система соціального партнерства.
36. Роль комплексного використання економічних і соціальних факторів в економічному зростанні.
37. Сутність економіки суспільного сектору.
38. Масштаби й динаміка суспільного сектору.
39. Сутність регулювання соціальної економіки.
40. У чому необхідність державного регулювання соціальної економіки.
41. Сутність механізму регулювання соціальної економіки.

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини навчальної дисципліни проводиться у вигляді:

- 1) індивідуальних консультацій (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);
- 2) групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику).

Індивідуально-консультативна робота з практичної частини навчальної дисципліни проводиться у вигляді:

- 1) індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань, стосовно яких виникли запитання);
- 2) групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення).

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:

- 1) індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань;
- 2) підготовки рефератів для виступу на науковому семінарі; підготовки рефератів для виступу на науковій конференції.

10. Методики активізації процесу навчання

Для активізації навчального процесу при викладанні навчальної дисципліни передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції; робота в малих групах; семінари – дискусії (круглий стіл); мозкові атаки; кейс-метод; ділові та рольові ігри; презентації, банки візуального супроводження (табл. 6).

Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекції друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекції студентам даються проблемні питання для самостійного розміркування, на які вони можуть відповісти в процесі лекції.

Міні-лекції – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина завдання-дослідження.

Робота в малих групах – використовуються з метою активації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших.

Семінари-дискусії (круглий стіл) – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

"Мозкові атаки" – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Суть його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступ перед аудиторією, використовується для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань та інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг.

Рольові та ділові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Дидактичні ігри – метод імітації (наслідування, відображення) прийняття управлінських рішень в різноманітних ситуаціях шляхом гри (програвання, розігрування) за правилами, що вже вироблені або виробляються самими учасниками, який реалізується через самостійне вирішення студентами поставленої проблеми за умови недостатності необхідних знань, коли він змушений самостійно опановувати новий зміст або шукати нові зв'язки в уже засвоєному матеріалі.

Банки візуального супроводження сприяють активізації творчого сприйняття змісту навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 6

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Соціальна економіка як наука	1.1. Міні-лекція, семінар дискусія з питання "Трансформаційна криза в економіці України та шляхи її подолання". 1.2. Банк візуального супроводження: функції соціальної економіки
Тема 2. Соціальна політика та соціальна сфера	2.1. Проблемна лекція з питання: "Співвідношення економічної ефективності та соціальної справедливості". 2.2. Дискусія з питання: "Проблема експлуатації в постіндустріальному суспільстві"
Тема 3. Система суб'єктів соціальної економіки	3.1. Проблемна дискусія з питання: "Змішаний характер сучасної економіки"
Тема 4. Соціокультурні основи функціонування економіки	4.1. Робота в малих групах при вивченні питання "Соціокультурні чинники економічного розвитку". 4.2. Проблемна ситуація "Яка з моделей господарювання могла б бути втілена в Україні?"
Тема 5. Механізм соціалізації економіки	5.1. Інтелектуальна гра: "Тенденції розвитку середнього класу в Україні" (за підсумками вивчення теми 5). Мета гри: проаналізувати проблеми розшарування суспільства; дослідити причини цього явища; зробити власні висновки щодо подолання процесу маргіналізації. Процедура гри: студенти під керівництвом викладача виступають у ролях людей, яких безумовно стосується проблема (інтерв'ю)
Тема 6. Соціальна безпека	6.1. Дискусія з питання "Соціальна безпека в Україні та досвід інших країн"
Тема 7. Роль мотивації господарської діяльності у процесі соціалізації економіки	7.1. Проблемне питання: "Взаємозв'язок мотивації та матеріального стимулювання". 7.2. Проблемна дискусія з питання: "Роль мотивації господарської діяльності"

1	2
Тема 8. Соціальні фактори економічного зростання	8.1. Банк візуального супроводження: рушійні сили економічного зростання. 8.2. Проблемна дискусія з питання: "Роль економічного зростання"
Тема 9. Механізм дії економіки суспільного сектору	9.1. Банк візуального супроводження: складові економіки суспільного сектору. 9.2. Проблемна дискусія з питання: "Фактори суспільного вибору"
Тема 10. Державне регулювання соціальної економіки	10.1. Банк візуального супроводження: складові механізму державного регулювання соціальної економіки

11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінки результативності навчальної діяльності при вивченні дисципліни передбачає проведення поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль є засобом виявлення рівня сприйняття студентом навчального матеріалу дисципліни, визначення недоліків при засвоєнні знань та вмінь, встановлення ступеня відповідальності студентів та опанування ними навичками самостійної роботи, стимулювання інтересу студентів до вивчення дисципліни та активності у пізнанні.

Проведення поточного контролю при вивченні дисципліни передбачає виставлення оцінок за такими формами контролю під час проведення лекційних, практичних занять (табл. 7): усне опитування, теоретична контрольна робота, тестування; практична контрольна робота; виконання практичних завдань (в аудиторії та самостійно).

Проведення спеціальних процедур модульного (тематичного, рубіжного) контролю результативності навчальної діяльності не передбачається, але може здійснюватися за результатами, отриманими студентом при вивченні тем, які входять до складу дисципліни.

При визначенні підсумкової кількості балів, отриманих студентом при вивченні дисципліни, не допускається відмова студента (через відсутність на відповідному лекційному, практичному занятті без поважних причин) від участі у заходах поточного контролю. У разі неучасті студента у відповідних заходах поточного контролю від загальної суми отриманих балів віднімається 1 бал.

Підсумком контролю є диференційний залік за результатами поточного контролю.

**Система поточного контролю результативності навчальної діяльності студентів при вивченні
дисципліни "Соціальна економіка"**

26

№ теми	Назва теми	Кількість балів, які можуть бути отримані студентом за результатами поточного контролю знань												
		усього	у тому числі за формами поточного контролю та вимогами до оцінки											
			усне опитування, теоретична контрольна робота, тестування				практична контрольна робота				виконання практичних завдань (в аудиторії та самостійно)			
			повна відповідь	відповідь, яка має не суттєві помилки	відповідь з суттєвими помилками	відповідь не отримана	виконана без помилок	має не суттєві помилки	має суттєві помилки	не виконана	виконано самостійно без помилок	виконано за допомогою без помилок	виконано самостійно з помилками	завдання не виконано
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Тема 1. Соціальна економіка як наука	6	3	2	1	0	X	X	X	X	3	2	1	0
2	Тема 2. Соціальна політика та соціальна сфера	6	3	2	1	0	X	X	X	X	3	2	1	0
3	Тема 3. Система суб'єктів соціальної економіки	6	3	2	1	0	3	2	1	0	X	X	X	X

Закінчення табл. 7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
4	Тема 4. Соціокультурні основи функціонування економіки	6	3	2	1	0	3	2	1	0	X	X	X	X
5	Тема 5. Механізм соціалізації економіки	8	4	3	1	0	4	3	1	0	X	X	X	X
6	Тема 6. Соціальна безпека	8	4	3	1	0	4	3	1	0	X	X	X	X
7	Тема 7. Роль мотивації господарської діяльності у процесі соціалізації економіки	8	4	3	1	0	X	X	X	X	4	3	1	0
8	Тема 8. Соціальні фактори економічного зростання	8	4	3	1	0	4	3	1	0	X	X	X	X
9	Тема 9. Економіка суспільного сектору	8	4	3	1	0	X	X	X	X	4	3	1	0
10	Тема 10. Державне регулювання соціальної економіки	8	4	3	1	0	X	X	X	X	4	3	1	0
Усього за темами, у тому числі		80	до 40				до 18				До 22			
Написання ІНДЗ		10									до 10			
Написання статті		10									до 10			

Критерії оцінки індивідуального навчально-дослідного завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання оцінюється за такими критеріями: самостійність виконання; логічність та послідовність викладення матеріалу; повнота розкриття теми (проблемної ситуації чи практичного завдання); обґрунтованість висновків; використання статистичної інформації та додаткових літературних джерел; наявність конкретних пропозицій; якість оформлення.

Захист і оцінка ІНДЗ підводить підсумок навчально-дослідної роботи студента. Бали за ІНДЗ ставляться з урахуванням якості написання і оформлення роботи, при обов'язковому її захисті.

"10" ставиться студентам, які показали глибоке знання проблем, пов'язаних з темою дослідження, вільне володіння матеріалом, методами економічного дослідження, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, обробляти, аналізувати фактичний матеріал, пов'язувати теоретичний матеріал з проблемами розвитку України. У процесі захисту роботи студент повинен продемонструвати вміння узагальнювати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки. Обов'язковим є оформлення ІНДЗ згідно зі вказаними вимогами.

"9" ставиться тоді, коли в роботі розкрито основні положення теми, але деякі питання розкрито неповно, або наявні деякі неточності у викладанні матеріалу чи оформленні роботи; якщо в процесі захисту студент допускає деякі помилки, якщо студентом було усунено не всі зауваження, які було зроблено науковим керівником; якщо теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.

"8" ставиться тоді, коли в роботі розкрито основні положення теми, але деякі питання розкрито неповно, або наявні деякі неточності у викладанні матеріалу чи оформленні роботи; якщо відсутня творчість та самостійність у дослідженні та у висновках; якщо в процесі захисту студент допускає деякі помилки, якщо студентом була усунена значна частина зауважень, які були зроблені науковим керівником.

"7" ставиться тоді, коли в роботі розкрито основні положення теми, але деякі питання розкрито неповно, або наявні певні неточності у викладанні матеріалу чи оформленні роботи; якщо повністю відсутня творчість та самостійність у дослідженні; якщо в процесі захисту студент

допускає деякі помилки, якщо студентом була усунена значна частина зауважень, які були зроблені науковим керівником; якщо теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.

"6" ставиться у тих випадках, коли основні теоретичні питання висвітлено поверхово, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; недостатньо використано джерела економічної літератури (як монографій, так і періодичних видань); студент слабо володіє матеріалом роботи; не може пов'язати теоретичний матеріал з проблемами розвитку країни; не враховані зауваження наукового керівника; робота оформлена з порушенням вимог.

"5" ставиться у тих випадках, коли основні теоретичні питання висвітлено поверхово, теоретичні положення дуже слабо підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; використано мало джерел економічної літератури (як монографій, так і періодичних видань); студент не може пов'язати теоретичний матеріал з проблемами розвитку країни; не враховані зауваження наукового керівника. При захисті студент робить значні помилки, недостатньо вільно володіє матеріалом.

"4" ставиться у тих випадках, коли основні теоретичні питання висвітлено поверхово, теоретичні положення дуже слабо підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; використано мало джерел економічної літератури (як монографій, так і періодичних видань); студент слабо володіє матеріалом роботи; не може пов'язати теоретичний матеріал з проблемами розвитку країни; не враховані зауваження наукового керівника; оформлення роботи не відповідає вимогам. При захисті студент дуже слабо володіє текстом роботи, не може робити висновки.

"3" ставиться студентам, які недоопрацювали ІНДЗ згідно із зауваженнями керівника, а в процесі захисту не здатні розкрити основні результати дослідження, не володіють матеріалом, який наведено в ІНДЗ.

"2-0" ставиться студентам, які не виправили помилки згідно із зауваженнями керівника. При захисті студент не володіє текстом роботи, не може робити висновки.

Проведення поточного контролю

Поточний контроль проводиться двічі на семестр. При його проведенні визначається рівень знань студентів з теоретичних та практичних питань навчальної дисципліни.

Зразок завдання

Варіант 1

Теоретична частина:

1. Розкрийте сутність концепції сталого розвитку суспільства.
2. Які моделі соціального ринкового господарства ви знаєте?

Практична частина:

Зразок тестових завдань

1. Соціальна економіка як наука має за мету:
 - а) досягнення загального добробуту в складному і суперечливому світі;
 - б) забезпечення умов для максимізації прибутку підприємствами в умовах перехідного періоду;
 - в) створення умов для розвитку соціальної ринкової економіки;
 - г) забезпечення формування ефективних інститутів демократичного суспільства.
2. Предметом соціальної сфери є:
 - а) суспільство та соціальні відносини між людьми;
 - б) взаємодія окремої людини з суспільством;
 - в) людина з її потребами;
 - г) соціальні відносини між людьми.
3. Транзитологія виникла:
 - а) у 20-30-ті роки ХХ ст.;
 - б) у 70-ті роки ХХ ст.;
 - в) у 50-ті роки ХХ ст.;
 - г) у 90-ті роки ХХ ст.
4. Початок перехідного періоду визначає:
 - а) економічна криза;
 - б) зміна політичного устрою;

- в) зміна економічної системи;
- г) усе перелічене вище правильне.

5. "Шокова терапія" як концепція перехідної економіки передбачає:

- а) проведення повільних і послідовних реформ;
- б) відведення державі головної ролі у формуванні ринку;
- в) зниження державних витрат і досягнення бездефіцитного бюджету.
- г) повільну лібералізацію цін.

6. Найбільшою релігією за чисельністю послідовників є:

- а) іслам;
- б) буддизм;
- в) християнство;
- г) іудаїзм.

7. Соціальна структура суспільства завжди обумовлена:

- а) умовами і способом життя;
- б) способом виробництва;
- в) формами життєдіяльності;
- г) усі відповіді правильні.

8. Народ – це:

- а) група індивідів, об'єднана спільністю потреб;
- б) певна купа людей, які відрізняються спільністю культури та ін.;
- в) основна частина населення країни, яка не має політичної влади;
- г) усі відповіді правильні.

9. Вирішальною ознакою людини А. Сміт вважав:

- а) схильність до виробництва;
- б) схильність до обміну;
- в) схильність до задоволення потреб;
- г) схильність до накопичення.

10. Суттєвою характеристикою і основою всіх сторін життя окремої людини і суспільства є:

- а) політична діяльність людей;
- б) соціально-культурна діяльність людей;
- в) економічна діяльність людей;
- г) релігійна діяльність людей.

11. Основним із обмежень "людини економічної" є:

- а) грошовий дохід;
- б) потреби і переваги;
- в) моральні принципи;
- г) юридичні норми.

12. Сильна раціональність економічної поведінки передбачає:

- а) досягнення максимуму вигоди при мінімумі затрат;
- б) досягнення найкращого варіанта без доступу до повної інформації;
- в) виконання формальних і неформальних правил поведінки;
- г) усі відповіді правильні.

Порівняльна характеристика результатів навчальної діяльності студента за різними системами оцінювання наведена у табл. 8.

Таблиця 8

**Характеристика результатів навчальної діяльності студента
за різними системами оцінювання**

Система оцінювання			Характеристика результатів навчальної діяльності студента
ECTS	національна (5 балів)	накопичувальна (100 балів)	
1	2	3	4
A	Відмінно	90 – 100	Студент при виконанні завдань теоретичного та практичного характеру ефективно застосовує системні компетентності, що передбачені навчальною програмою. Завдання виконуються як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, робляться аргументовані висновки
B	Добре	82 – 89	Студент при виконанні завдань теоретичного та практичного характеру ефективно застосовує узагальнені знання, вміння та навички, формування яких передбачено моделлю професійних компетентностей. Завдання виконуються як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, робляться аргументовані висновки. При відповіді на теоретичні питання і при виконанні практичних завдань студент припускається незначних неточностей

1	2	3	4
C	Добре	74 – 81	Студент при виконанні завдань теоретичного та практичного характеру застосовує основні компетентності, що передбачені навчальною програмою. Практичні завдання виконуються в цілому правильно з використанням типового алгоритму, при їх виконанні студент припускається несуттєвих помилок
D	Задовільно	64 – 73	Студент при виконанні теоретичного та практичного характеру без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається значної кількості помилок, стикається зі значними труднощами при аналізі та порівнянні економічних явищ та процесів
E	Задовільно	60 – 63	Студент при відповіді на теоретичні питання та при виконанні практичних завдань без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається помилок
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	Студент не може дати відповіді на теоретичні питання, не здатен виконати практичні завдання, стикається зі значними труднощами при аналізі економічних явищ та процесів, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0 – 34	Студент стикається зі значними труднощами при аналізі економічних явищ та процесів, не може виконати практичні завдання

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Головнина О. Г. Основи соціальної економіки : підручник / О. Г. Головнина. – К. : Знання, 2006. – 612 с.

2. Єременко В. Г. Основи соціальної економіки : популярний курс / В. Г. Єременко. – К. : МАУП, 1997. – 168 с.

3. Игнатов В. П Экономика социальной сферы : учебн. пособ. / В. Г. Игнатов, Л. А. Батурин, В. И. Бутов. – Ростов н/Д: Март, 2001. – 416 с.
4. Слезингер Г. З. Социальная экономика : учебник / Г. З. Слезингер. – М. : Изд. "Дело и Сервис", 2001. – 368 с.
5. Соціальна економіка : навч. посібн. / кол. авт. О. О. Бєляев, М. І. Диба, В. І. Кириленко. – К. : КНЕУ, 2005. – 196 с.
6. Парфанович І. І. Соціальна діагностика : курс лекцій / І. І. Парфанович. Тернопіль, ТДПУ, 2009. – 182 с.
7. Юрьева Т. В. Социальная рыночная экономика : учебник для вузов / Т. В. Юрьева. – М. : Русск. дел. лит., 1999. – 416 с.

12.2. Додаткова

8. Абалкин Л. Современное состояние экономического мышления в России / Л. Абалкин // Российский экономический журнал, – 2002. – № 11 – 12. – С. 78–84.
9. Автономов В. С. Модель человека в экономической науке / В. С. Автономов. – СПб. : Экономическая школа, 1998. – 165 с.
10. Автономов В. С. Очерки экономической антропологии / В. С. Автономов. – М. : Наука, 1999. – 128 с.
11. Автономов В. С. Человек в зеркале экономической теории / В. С. Автономов. – М. : Наука, 1993. – 176 с.
12. Алле М. Условия эффективности в экономике / М. Алле ; пер. с фр. – М. : Наука, 1998. – 188 с.
13. Антропов В. В. Социальная рыночная экономика: путь Германии / В. В. Антропов. – М. : Экономика, 2003. – 222 с.
14. Атлас М. С. О теоретических основах экономической науки / М. С. Атлас, К. Н. Лебедев // Вестник финансовой академии. – 2000. – № 3. – С. 74–81.
15. Базылев Н. И. Экономическая теория : учебник / Н. И. Базылев, С. П. Гурко, М. Н. Базылева. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 679 с.
16. Бальцеревич Л. Социализм, капитализм, трансформация : очерки на рубеже эпох / Л. Бальцеревич. – М. : Наука, 1999. – 2003 с.
17. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – М. : Аса, 1999. – 224 с.

18. Беляев О. О. Экономическая система общества / О. О. Беляев, А. С. Бебело // Политическая экономия : навч. посіб. / за ред. К. Т. Кривенка. – К. : КНЕУ, 2001. – 250 с.
19. Бункина М. К. Экономический человек : учебн. пособ. / М. К. Бункина, А. М. Семенов. – М. : Дело, 2000. – 152 с.
20. Гончарова С. Ю. Соціальна політика : навч. посібн. / С. Ю. Гончарова, І. П. Отенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2003. – 200 с.
21. Григорян Г. М. Собственность: история и современность : Монография / Г. М. Григорян. – Харьков: Изд. ХГЗУ, 2002. – 188 с.
22. Гриньова В. М. Управління мотивацією праці в процесі реструктуризації акціонерного товариства / В. М. Гриньова // Вісник ХДЕУ. – 2003. – № 4(20). – С. 39–40.
23. Гриньова В. М. Проблеми мотивації праці персоналу підприємства : монографія / В. М. Гриньова, І. А. Грузіна. – Х. : ІНЖЕК, 2007. – 182 с. – Бібліогр. : С. 145–157.
24. Гриньова В. М. Проблеми управління трудовими ресурсами підприємства : наукове видання / В. М. Гриньова, О. М. Ястремська. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. – 192 с.
25. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносина : підручник / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2006. – 559 с.
26. Дороніна М. С. Соціально-економічний механізм мотивації трудової поведінки / М. С. Дороніна, В. М. Лугова // Економіка розвитку. – 2006. – № 2(38). – С. 18–22.
27. Доронина М. С. Управление мотивацией : научное издание / М. С. Доронина, Е. Г. Наумик, О. В. Соловьев. – Х. : ХНЭУ, 2006. – 240 с. – Библиогр.: С. 211–225.
28. Дєєва Н. М. Потенціал соціалізації і його регулювання в економіці: теорія, методологія, перспективи : монографія / Н. М. Дєєва. – Дніпропетровськ : АРТ–ПРЕС, 2006. – 442 с.
29. Диба М. І. Регулювання в сучасній економічній системі : монографія / М. І. Диба. – К. : Вид. КНЕУ, 2000. – 220 с.
30. Задорожный Г. В. Собственность и экономическая власть / Г. В. Задорожный. – Х. : Основа, 1996. – 142 с.
31. Зелизер В. Социальное значение денег: деньги на булавки, чеки, пособия по бедности и другие денежные единицы / В. Зелизер; пер.

с англ. под науч. ред. В. В. Радаева. – М. : ГУ ВШЗ : Дом интеллектуальной книги, 2004. – 283 с.

32. Ильин И. А. О частной собственности / И. А. Ильин. Сочин. в 2-х т. Т. 2. – М. : Медиум, 1994. – С. 277–302.

33. Капелюшников Р. Экономическая теория прав собственности / Р. Капелюшников. – М. : ИМЭМО, 1990. – 100 с.

34. Кутидзе Л. С. Институциональное преобразование отношений собственности в условиях глобализации / Л. С. Кутидзе. – Донецьк: ДНТУ, 2003. – С. 88–94.

35. Лагутін В. Д. Людина і економіка : Соціоекономіка / В. Д. Лагутін. – К. : Просвіта, 1996. – 336 с.

36. Политика доходов и качество жизни населения / под. ред. Н. А. Горелова. – СПб. : Питер, 2003. – 654 с.

37. Рибалкін В. О. Теорія власності / В. О. Рибалкін, І. В. Лазня. – К. : Логос, 2000. – 279 с.

38. Сименчук Е. В. Средний класс: люди и статусы / Е. В. Сименчук. – К. : Ін-т соціології НАН України, 2003. – 464 с.

39. Соціальне партнерство та його роль в становленні ринкової економіки в Україні : зб. наук. пр. – Х. : ХІБМ, 2000. – 222 с.

40. Соціальні стандарти та соціальні гарантії: теоретичні аспекти, проблеми, світовий досвід / Центр перспек. соц. дослідж. Мін. праці та соц. політ. Укр. та НАНУ. – К. : ЦПСД, 2007. – 319 с.

41. Соціальні структури і особистість: дослідження Мелвіна Л. Кона і його співпрацівників / пер. з англ. за наук. ред. В. Є. Хмелько. – К. : Києво-Могилян. акад., 2011. – 558 с.

42. Соціальні уявлення молоді: особливості та шляхи формування : колективна монографія / під ред. І. В. Жадана. – К. : Педагогічна думка, 2010. – 216 с.

43. Сто термінів і понять соціально-трудової сфери : енциклопедичний словник. – Луганськ : Віртуальна реальність, 2010. – 220 с.

44. Тарасова С. В. Экономическая теория благосостояния / С. В. Тарасова. – М. : Дело, 2009. – 225с.

45. Хайек Ф. А. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма / Ф. А. Хайек. – М. : Новости, 1992. – 304 с.

46. Чистов С. М. Державне регулювання економіки / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко. – К. : КНЕУ, 2009.
47. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм, демократія / Й. Шумпетер. – К. : Основи, 1995. – 528 с.
48. Ягодка А. Г. Соціальна інфраструктура і політика : навч. посібн. / А. Г. Ягодка. – К. : КНЕУ, 2000. – 212 с.
49. Armstrong Sh. The Essential HR Handbook : A Quick and Handy Resource for Any Manager or HR Professional / Sh. Armstrong, B. Mitchell. (Paperback – Aug 1, 2008). – 224 p.
50. Baron A. Human Capital Management : Achieving Added Value through People / A. Baron, M. Armstrong. (Paperback – Sep. 28, 2008). – 226 p.
51. Kramer Ch. Mastering HR Management with SAP. / Ch. Kramer, S. Ringling, S. Yang. (Hardcover – Feb 15, 2006). – 629 p.
52. Losey M. The Future of Human Resource Management: 64 Thought Leaders Explore the Critical HR Issues of Today and Tomorrow. / M. Losey, S. Meisinger, D. Ulrich. (Kindle Edition – May 2, 2005). – 340 p.
53. Mayo E. The Human Problems of an Industrial Civilization / E. Mayo. – Boston : Graduate School Administration, Harvard University, 1946. – 318 p.

Ресурси мережі Інтернет

54. Демографічна ситуація в Україні у січні-лютому 2013 року. Сайт Держкомстат України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
55. Про Державний бюджет України на 2013 рік (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 5 – 6, ст. 60) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>.

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни	6
3. Зміст навчальної дисципліни за темами	7
4. Плани лекцій	12
5. Плани практичних занять	14
6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання	17
6.1. Теми індивідуальних навчально-дослідних завдань	18
7. Самостійна робота студентів	19
8. Контрольні запитання для самодіагностики	21
9. Індивідуально-консультативна робота	22
10. Методики активізації процесу навчання	23
11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	25
12. Рекомендована література	33
12.1. Основна	33
12.2. Додаткова	34
12.3. Ресурси мережі Інтернет	37

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА"**

**для студентів напряму підготовки
6.030501 "Економічна теорія"
денної форми навчання**

Укладачі: **Попов Олександр Євгенійович**
Кліменко Олена Миколаївна
Мащенко Марина Анатоліївна та ін.

Відповідальний за випуск **Попов О. Є.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2013 р. Поз. № 215.

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,5. Обл.-вид. арк. 3,13. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.